

ПОСТАНОВА

Вченої ради Тернопільського національного педагогічного університету
імені Володимира Гнатюка

від 17 лютого 2025 р.

«Про наукову діяльність університету та шляхи її оптимізації»

Заслухавши та обговоривши доповідь проректора з наукової роботи та міжнародного співробітництва Ірини ЗАДОРОЖНОЇ, вчена рада відзначила, що у 2024 р. структурні підрозділи ТНПУ продовжували здійснювати наукову діяльність у галузях природничих, суспільних, гуманітарно-мистецьких, математичних та технічних наук. Упродовж цього періоду навчально-науковий центр проєктної та науково-технічної діяльності інформував університетську спільноту про конкурсне фінансування, ініціював підготовку проєктних заявок, проводив консультативну роботу стосовно пошуку грантових можливостей і партнерських організацій, написання проєктів, інтелектуальної власності й трансферу технологій.

Запорукою сталої наукової діяльності і якісних її результатів є інфраструктурне й кадрове забезпечення. У 2024 р. у ТНПУ зареєстровано 2 наукові школи: «Розвиток професіоналізму здобувачів освіти у процесі неперервного навчання у закладах вищої та передвищої фахової освіти» (керівники – проф. Світлана КАЛАУР, проф. Ольга СОРОКА) та «Підготовка майбутніх фахівців до застосування цифрових технологій в професійній діяльності» (керівник – проф. Оксана РОМАНИШИНА). Упродовж звітнього року в університеті працювало 430 штатних науково-педагогічних працівників (2023 р. – 440, 2022 р. – 437), серед яких 73 мають науковий ступінь доктора наук (2023 р. – 72, 2022 р. – 74), а 300 – кандидата наук (2023 р. – 297, 2022 р. – 301). У 2024 р. в ТНПУ створено 18 разових спеціалізованих вчених рад, за рішенням яких присвоєно ступінь доктора філософії (2023 р. – 13, 2022 р. – 11). У постійних спецрадах університету захищено 2 докторські дисертації (2023 р. – 1, 2022 р. – 0). Вчені звання професора і доцента присвоєно 2 і 21 НПП відповідно.

Попри відсутність у звітний період проєктів з цільовим держбюджетним фінансуванням за загальним фондом, ТНПУ залучив на науково-технічну діяльність кошти з диверсифікованих джерел на загальну суму 6 922,9 тис. грн (2023 – 1 749,3 тис. грн). Перш за все, це наукові проєкти з конкурсним фінансуванням: «Дослідження розвитку соціально-реабілітаційних послуг для дітей з інвалідністю та їх сімей на рівні територіальних громад у воєнний та повоєнний періоди» (науковий керівник – проф. Ганна СЛОЗАНСЬКА) в рамках конкурсу НФДУ «Наука для відбудови України у воєнний та повоєнний періоди» – 1648,4 тис. грн (2023 р. – 683,7 тис. грн); білатеральний українсько-литовський науково-дослідний проєкт «Оцінка ризиків для водної біоти внаслідок забруднення середовища рідкоземельними елементами, спричиненого сучасними (включно з військовими) технологіями» (науковий керівник – проф. Оксана СТОЛЯР) – 198,0 тис. грн. Також у 2024 р. на базі ТНПУ продовжувалося виконання науково-дослідного проєкту «Пом'якшення наслідків зміни клімату за допомогою передових фітотехнологій для військових земель» (науковий керівник – доц. Андрій ГЕРЦ) у рамках програми НАТО «Наука заради миру та безпеки». Грантове фінансування залучено на виконання освітньо-наукових проєктів за підтримки міжнародних донорів: проєкт Erasmus+ CBHE «BURN» (координатор – проф. Ірина ЗАДОРОЖНА) – 1774,0 тис. грн; проєкт Erasmus+ CBHE «DigiFLEd» (менеджер – доц. Ольга ДОВБУШ) – 1144,3 тис. грн; проєкт «Покращення доступу до логопедичних послуг для українських дітей та підтримка фахівців, які працюють у закладах освіти» (проф. Ірина ЗАДОРОЖНА, доц. Надія ГОРІШНА), фінансований компанією SpeakTX OÜ і Естонським центром міжнародного співробітництва і розвитку – 144,1 тис. грн (2023 р. – 155,1 тис. грн). НПП університету виконали 4 договори цивільно-правового характеру на загальну суму 1578,5 тис. грн (2023 р. – 84,2 тис. грн, 2022 р. – 115,5 тис. грн). Наприкінці 2024 р. надійшло 18,5 тис. євро на реалізацію проєктів Erasmus+ CBHE «IROConnect» (менеджер – проф. Мар'яна СОКОЛ) та проєкт Європейського Парламенту з конференц-перекладу (менеджер – доц. Оксана КУЦА).

У 2024 р. фінансування університету за КПКВК 2201390 «Підтримка пріоритетних напрямів наукових досліджень і науково-технічних (експериментальних) розробок у закладах вищої освіти» склало 435,6 тис. грн (2023 р. – 79,6 тис. грн, 2022 р. – 91,4 тис. грн). Це фінансування було спрямовано на виконання завдань перспективного плану розвитку для наукового напрямку «Біологія та охорона здоров'я», кваліфікаційна група А (2023 р. – 69,7 тис. грн, 2022 р. – 82,0 тис. грн).

У процесі освітньо-наукової діяльності на рівні підготовки докторів філософії та докторів наук отримано коштів від діяльності спецрад університету – 326,5 тис. грн (2023 р. – 241 тис. грн, 2022 р. – 87,5 тис. грн); за оформлення атестаційних справ дисертацій – 63,5 тис. грн (2023 р. – 29,5 тис. грн, у 2022 р. – 14,5 тис. грн); функціонування платної аспірантури – 6450,7 тис. грн (2023 р. – 8056,7 тис. грн, 2022 р. – 4351,2 тис. грн), з них за навчання іноземних громадян – 1490,2 тис. грн (2023 р. – 2304,3 тис. грн, 2022 р. – 1458,1 тис. грн); за роботу програми «Антиплагіат» – 31,1 тис. грн (2023 р. – 25,5 тис. грн, 2022 р. – 1,4 тис. грн).

У звітному році виконано ключові показники ефективності (KPI) університету щодо публікаційної активності науково-педагогічних працівників: 1) зафіксовано збільшення кількості проіндексованих публікацій НПП у виданнях, які реферуються у наукометричних базах Web of Science та Scopus, на 5,7 % – 147 статей

(2023 р. – 139, 2022 р. – 132); 2) зафіксовано збільшення кількості публікацій НПП у виданнях категорії Б та А, а також зарубіжних періодичних виданнях країн ОЕСР на 5,2 % – 262 (2023 р. – 249, 2022 р. – 205).

Окрім цього, за результатами наукової діяльності науково-педагогічні працівники опублікували 10 монографій, з яких одна проіндексована в Scopus, отримали 2 (2023 р. – 1) свідоцтва про реєстрацію авторського права на твір (проф. Ганна СЛОЗАНСЬКА, доц. Надія ГОРІШНА) та позитивні рішення про видання 2 патентів на корисну модель (2023 р. – 1) «Світловий пристрій для тренувань у футболі» (викл. Михайло ОЛІЯР, доц. Володимир НАУМЧУК) і «Спосіб регулювання росту мікроклонально розмножених рослин тирличу жовтого (*Gentiana lutea* L.) на етапі *ex vitro*» (проф. Людмила ГРИЦАК, проф. Надія ДРОБИК, доц. Мар'яна ПРОКОП'ЯК). Упродовж звітнього періоду університет видавав 6 фахових збірників категорії Б (2023 р. – 5, 2022 р. – 4), у 2024 р. до цієї категорії увійшов журнал «Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Історія» (головний редактор – проф. Іван ЗУЛЯК).

Наукова діяльність – важливий компонент рейтингу університету. У 2024 р. ТНПУ продовжував займати 1 місце серед педагогічних ЗВО України за версією інформаційного ресурсу Освіта.ua (2023 р. – 1, 2022 р. – 3) та покращив показники в Консолідованому рейтингу ЗВО України 2024 року – 53-54 місце (2023 р. – 60-61, 2022 р. – 69), рейтингу ТОП-200 Україна – 52 місце (2023 р. – 79, у 2022 р. – 83). У рейтингу Освіта.ua за показниками наукометричної бази даних Scopus, ТНПУ зайняв 68 сходинку (2023 р. – 77, 2022 р. – 75). Згідно з міжнародним некомерційним рейтингом National H-Index Ranking Університет у IV кварталі 2024 р. посів загальне 81 місце (II квартал 2024 р. – 90, IV квартал 2023 р. – 92) серед ЗВО України завдяки зростанню індексів у наукометричних базах: національний H-index – 30 (IV квартал 2023 р. – 28), H-index Scopus – 32 (IV квартал 2023 р. – 25), H-index Web of Science – 28 (IV квартал 2023 р. – 23), H-index Google Scholar – 78 (IV квартал 2023 р. – 76). У звітньому році ТНПУ у рейтингу Webometrics серед українських ЗВО посів 73 місце (2023 р. – 128, 2022 р. – 125), у світовому рейтингу – 6906 місце (2023 р. – 11336, у 2022 р. – 10703). Згідно даних UniRank Університет у 2024 р. займав 48 сходинку в національному (2023 р. – 61, 2022 р. – 40) та 4796 – у світовому (2023 р. – 5849, 2022 р. – 5182) рейтингах. За даними провідного міжнародного каталогу вищої освіти та пошукової системи EduRank, що містить огляди та рейтинги 14130 офіційно визнаних університетів і коледжів 183 країн світу, ТНПУ зайняв 94 позицію серед ЗВО України (2023 р. – 99, у 2022 р. – 98) та 8153 у світі (2023 р. – 8256, 2022 р. – 8568).

У 2024 р. науково-педагогічні працівники отримували престижні стипендії державного рівня: проф. Микола АЛЕКСІВЕЦЬ – довчну стипендію Кабінету Міністрів України за видатні заслуги у сфері вищої освіти, асист. Оксана ГОРИН – стипендію Кабінету Міністрів України для молодих вчених. Наукове стажування в закладах вищої освіти й дослідницьких установах за кордоном (із перетином кордону) пройшли проф. Віктор ДРЕБЕТ, проф. Оксана СТОЛЯР, проф. Ольга КОСОВИЧ, доц. Оксана ЯРЕМА, викл. Наталя МАТВЕСВА, аспірантка Мар'яна МАРКОВСЬКА. Експертну діяльність здійснювали 18 експертів Міністерства освіти і науки України з проведення наукової та науково-технічної експертизи об'єктів експертизи у сфері наукової та науково-технічної діяльності, а також 2 експерти Національного фонду досліджень України.

Здобувачі вищої освіти ТНПУ відзначені стипендіями Президента України, Верховної Ради України, а також стипендією імені Героїв Небесної сотні. Упродовж 2024 р. студенти й магістранти опублікували 170 наукових робіт в університетському журналі «Магістр», перемогли в низці міжнародних і всеукраїнських конкурсів студентських наукових робіт, стали співавторами 4 статей у журналах, що входять до наукометричних баз Web of Science та Scopus і 10 статей у фахових виданнях.

У звітньому році до виконання проєктів з конкурсним фінансуванням національних і міжнародних грантодавців було залучено працівників 15 із 36 кафедр, а в поданні конкурсних заявок на реалізацію науково-дослідних та освітньо-наукових проєктів – 11 кафедр шести факультетів.

Слід відзначити перспективи проєктів-переможців 2024 р., зокрема 3 нові проєкти Erasmus+ CBHE зі статусом міжнародної технічної допомоги (LECTURE, LibArt_UA, IROConnect, менеджери – проф. Ірина ЗАДОРЖНА, проф. Ганна СЛОЗАНСЬКА, проф. Мар'яна СОКОЛ), 1 проєкт за підтримки Європейського Парламенту (менеджер – доц. Оксана КУЦА), 1 проєкт EPERE за підтримки Шведського інституту (менеджер – проф. Ганна СЛОЗАНСЬКА), 1 міждисциплінарний проєкт молодих вчених ТНПУ на тему «Оцінка впливу мілітарного забруднення на безпечність річково-басейнових систем на основі біореакцій та математичного моделювання» (науковий керівник – асист. Ігор КУЗИК).

Водночас серед поточних викликів науково-технічної діяльності ТНПУ – низька мотивованість, готовність і залученість структурних підрозділів та НПП до проєктної діяльності, необхідність збалансування наукових напрямів на кафедрах, потреба розвивати кадровий потенціал (збільшення кількості молодих учених, володіння іноземними мовами), інтенсифікація діяльності наукової бібліотеки, стимулювання студентської наукової роботи, зокрема через співпрацю з науковим товариством студентів, магістрантів, аспірантів, докторантів та молодих вчених. Попри часткову оптимізацію мережі науково-дослідних лабораторій та наукових центрів у 2024 р., залишається необхідність активізації тих, які існують лише формально.

З огляду на зазначене, задля оптимізації наукової діяльності ТНПУ вчена рада **постановляє**:

1. Наукову роботу в університеті вважати задовільною.

2. Ректорату:

2.1. Стимулювати публікаційну, патентно-ліцензійну, проектну діяльність науково-педагогічних працівників.

Постійно

3. Навчально-науковому центру проектної та науково-технічної діяльності:

3.1. Продовжувати висвітлення наукової і проектної діяльності ТНПУ та поширення актуальних можливостей для науково-педагогічних працівників та здобувачів вищої освіти на сайті університету та фейсбук-сторінці центру.

Постійно

3.2. Надавати подальші консультації стосовно написання проектних заявок і захисту прав інтелектуальної власності, провести заходи з грантрайтингу для науково-педагогічних працівників.

До 1 грудня 2025 р.

3.3. Стимулювати оптимізацію мережі науково-дослідних лабораторій та наукових центрів.

До 1 вересня 2025 р.

3.4. Забезпечити подачу проектних заявок на конкурси ERASMUS+, Horizon Europe, інших міжнародних донорів – спільно з навчально-науковим центром міжнародної освіти та співробітництва.

Постійно

3.5. Здійснити своєчасну і якісну подачу інформації для наукової атестації за науковими напрямками «Природничо-математичний» і «Гуманітарно-мистецький».

До 1 червня 2025 р.

4. Навчально-науковому центру міжнародної освіти та співробітництва:

4.1. Сприяти розширенню можливостей академічної мобільності з дослідницьким компонентом й наукових стажувань для науково-педагогічних працівників та здобувачів вищої освіти – спільно з навчально-науковим центром проектної та науково-технічної діяльності.

Постійно

4.2. Продовжити роботу з сайтом ТНПУ для сприяння міжнародному іміджу університету.

Постійно

5. Відділу аспірантури та докторантури:

5.1. Посилити контроль за виконанням освітньо-наукових програм аспірантів та індивідуальних планів наукової роботи докторантів.

До 1 вересня 2025 р.

6. Науковим керівникам здобувачів вищої освіти третього (освітньо-наукового) рівня:

6.1. Посилити контроль за якістю матеріалів, що подаються здобувачами для проходження процедури захисту дисертації.

Постійно

7. Науковій бібліотеці:

7.1. Напрацювати практичний механізм опублікування дослідницьких даних у репозитарії відповідно до положення про відкриту науку й управління дослідницькими даними в ТНПУ, інформувати про цю можливість науково-педагогічних працівників.

До 1 квітня 2025 р.

7.2. Провести не менше 3 інформаційних й популяризаційних заходів, присвячених відкритій науці й FAIR-данам.

До 1 грудня 2025 р.

7.3. Забезпечити активну участь працівників бібліотеки у тематичних семінарах та заходах.

Постійно

8. Деканам факультетів:

8.1. Запропонувати перелік науково-технічних послуг, які готові надавати НПП факультету через договори цивільно-правового характеру.

До 1 квітня 2025 р.

8.2. Сформувати факультетську робочу групу для підготовки і подачі проектних заявок на конкурсне фінансування – відповідно до пріоритетів структурних підрозділів.

До 1 травня 2025 р.

8.3. Продовжити реєстрацію наявних наукових шкіл.

До 1 вересня 2025 р.

8.4. Продовжувати роботу з підготовки документів на реєстрацію прав інтелектуальної власності (не менше одного патенту на корисну модель або свідоцтва авторського права на твір від факультету).

До 1 вересня 2025 р.

9. Завідувачам кафедр:

9.1. Актуалізувати інформацію про результати наукової діяльності і дослідницькі інтереси науково-педагогічних працівників на сайті університету, в особистих профілях ORCID, Google Scholar, а також впорядкувати особисті профілі працівників у Scopus та Web of Science.

До 1 квітня 2025 р.

9.2. Враховувати в кадровій політиці кафедри необхідність збалансованого представлення різних наукових напрямів, а також залучення молодих учених.

Постійно

9.3. Забезпечувати активну публікаційну діяльність науково-педагогічних працівників у виданнях, які реферуються у Web of Science та Scopus, вітчизняних виданнях категорії А та Б, а також періодичних виданнях країн ОЕСР.

Постійно

9.4. Залучати студентів до конкурсів студентських наукових робіт, наукових гуртків, виконання дослідницьких проєктів, інноваційної діяльності і підготовки стартапів.

Постійно

10. Головним редакторам наукових фахових видань ТНПУ:

10.1. Розглянути можливість просування у категорію А журналів, яким наразі присвоєно категорію Б, зокрема «Social Work and Education», і здійснювати виконання відповідних вимог.

Постійно

10.2. Продовжувати роботу над виконанням вимог для присвоєння іншим науковим виданням університету категорії Б.

Постійно

11. Керівникам/менеджерам наукових проєктів, реалізація яких розпочинається у 2025 р.:

11.1. Скласти план управління даними, які будуть отримані в процесі досліджень.

До 1 квітня 2025 р.

12. Науковому товариству студентів, магістрантів, аспірантів, докторантів та молодих вчених і Раді молодих вчених:

12.1. Активізувати залучення студентів і магістрантів до наукової діяльності.

Постійно

12.2. Запропонувати і провести заходи для популяризації результатів досліджень аспірантів, молодих учених і науково-педагогічних працівників ТНПУ.

Постійно

Контроль за виконанням цієї постанови покласти на проректора з наукової роботи та міжнародного співробітництва Ірину ЗАДОРОЖНУ.